

NÉPNEVELŐ

A KATHOLIKUS TANÍTÓSÁG HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ára egész évre 8 korona, félévre 4 korona, egyes szám ára 30 fillér. — Szerkesztőség: Budapest, Szentkirályi-utca 28. szám. — Telefon: 52—31. — Kéziratokat nem küldünk vissza.

SZERKESZTŐ:
EMBER KÁROLY
SEGÉDSZERKESZTŐ:
WOHLMUTH ERNŐ
KIADÓTULAJDONOS:
SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Megkapja e lapot minden katolikus népoktatási intézet egy példányban ingyen. Ily kérelmek az egyházmegyei főtanfelügyelőség útján intézendők a Szent-István-Társulat igazgatóságához, Budapest, Szentkirályi-utca 28.

Kik élesztik a kulturharcot?

A szürke elméleteknél az életnek sokkal jobb tanítómestere: a történelem. Megdöntetlen igazság, hogy hasonló okok eredményei azonosak. Nem meszeszerű legenda, hanem a történelem tényei intik az emberiséget, hogy a nép erényessége, munkássága és vallásos érzületének uralkodásakor volt nagy, hatalmas és boldog a nemzet; a bűn, tunyaság, vallástalanság és hazátlansággal egyenes arányban növekedett az általános népnomor is. Utaljunk-e szent István, szent László, Nagy Lajos, vagy Mátyás korára és viszont II. Ulászló, II. Lajos, vagy II. József idejére? Azt hiszem, ha párhuzamot vonunk ezen időről, hamarosan levonhatjuk a következtetést. Szilárd jellemeket, munkaszerető férfiakat, hazáért rajongó hősöket nevelni csak a valláserkölcs alapján lehet. Azért minden fajmagyarnak nemesak vágya, de egyszersmind legfőbb törekvése az, hogy kulturánk világító szövetneke az örök igazságoktól átítatott evangéliumi szellem legyen.

Mivel a bábeli fogalomzavar igen sok embert visz tévutakra a nálunk megindult kulturharcban, azért az igazságoknak és tényeknek fényezőrájával akarunk világot vetni azon homályos dolgokra, melyek az emberiséget lépten-nyomon megtévesztik. Nemesak a történelem öreg betűivel akarunk reá mutatni az igazság útjára, hanem a mindennapi élet tarka krónikájára is vetünk pillantást. Mikor a mai kulturharcot nézzük, mélységes fájdalommal kiáltunk föl Saullal: «O, minden csalárdsággal és minden álnoksággal teljes ördög fia, minden igazság ellensége! nem szünsz-e meg elfordítani az Úr igaz utait?» A mai modern életnek «minden csalárdsággal és minden álnoksággal teljes, ördögi fia»: a szabadkőművesek. Ők a kulturharc titkos fújtatói, mint mindenütt, úgy nálunk is. Sokat írnak és beszélnek az emberek a szabadkőművesekről. Rendszerint azonban, ahány szó, annyi tévedés. A jótékonykodás álarca alól ritkán kaparják ki az igazságot. Mivel a tanító a nép nevelője,

így ő reá hárul azon nehéz kötelesség, hogy a tévhitből kiszabadítsa az embereket, különösen a városokban. Pórére kell vetköztetni a jótékony emberbarátosdi mellett meghuzódó néprontást, mely céljai eléréséhez először az iskolákra akar ráfeküdni, hogy az évezredes keresztény magyar kulturát megsemmisítse.

Az egyház iránti feneketlen gyűlöletnek ezen legujabb keletű szervezete a XVII. században, Angolországban keletkezett. Az alkotók először ártatlan célokkal az «észvallás» társaságát létesítették, kiknek a vallás parancsai nem voltak nyökre s így akartak könnyíteni nyugtalan lelkiismeretükön. Az egyház kötelékeinek ezen oldozgatói mind távolabb kerültek az élet viharzó tengerén Mesterünk ótalmazó birkájától. Új nevet vettek föl: szabadgondolkodókká lettek, kik az atheizmust és a materializmust tették rendszerük gerincévé. A XVIII. század elején már nyilvánosan hirdették: személyes Istenség nincsen, a halhatatlanság bolondság, szabadakarat nem létezik, ennél fogva nincsen sem erény, sem bűn. Így tehát a jutalmazás nem jogos, a bűn büntetése pedig jogtalan. Az 1717-ik esztendőben megalkották az első szabadkőműves nagypáholyt Londonban, «mint a nép fölvilágosítására épült egyedüli igazság templomát». Látszólag azt hihetné valaki ezek után, hogy az egész intézmény: fából vas-karika. Pedig e kérdés fölött korántsem síkíthatunk el könnyelműen, ha nem akarunk egy szép reggelen arra virradni, hogy elsőlépésként: iskoláink fölött megkondítsák a szabadkőművesek a lélekharangot. Sokan nem is gondolják, mily közel állunk ehhez.

A profán emberek azon naiv hitben ringatják magukat, hogy a szabadkőművesek csak jót tesznek az emberiséggel. Fölhívjuk azért minden jószándékú embernek a figyelmét, olvassa el egyszer, de százszor is, a «Revista della Massoneria Italiano» című szabadkőműves ujság önvallomását igazi céljaiáról: «Célunk (t. i. szabadkőműves) a királyságok megdöntése és trónok lerombolása; ehhez eszközeink a pápaság és minden kinyilatkoztatott vallás meg-

semmissége, az államnak radikális elvilágosítása, az iskolák elközösítése, a keresztény családi türelem megbontása és a fokmély letörése. A szabadkőművesség előhaladásának legnagyobb akadélya az egyház. A pápaság a botrányközpont. A népek megméltatói a kivilatkozott vallások. Hogy az életben mennyire váltak valóra ezen elveket, arra bizonyíték Olaszország, Franciaország, mely utóbbinak történelmi ok keszniejük elő, legyilkolva gyalázatos kegyetlenséggel egy érseket, két püspököt és 300 papot. Az iskolákat pedig most nemrég rabolták el. Spanyolországban Ferrer vezérlete alatt mártíroztak hadjáratot. S most már nálunk is mind nyitottabban támadnak, úgyannyira, ha ezt nem látjuk, eszünkbe jutna az Írás szava: Fülét hallotok és nem értetek; s látván láttok és nem látjátok; mert megvastagodott a nép szíve és fülükkel nehezen hallanak, és szemüket beburjánják, netalan hogy lássanak szemekkel és fülükkel halljanak.

Im hat lásson, aki látni akar, mit is akarnak a szabadkőművesek a szekularizáción, vagyis egyházraláláson kívül a népoktatás terén. *A felekezeti mentes ingyenes népoktatás célszerű megvalósítását a következőkben vonták össze:*

1. A modern állam a vallásszabadság elvén állván, polgári személyes vallási meggyőződést és gyakorlatot tiszteletben tartja, de közösségi nyilvánulása formájúul és terül csak az egyházi közösséget ismerheti el mint kultusz-közösséget.

2. Az egyház tanítói és nevelői munkássága a vallási tan- és nevelésügyre vonatkozik, amely az egyháznak, mint kultuszközösségnek belügye, de csak a saját körén belül érvényesíthető.

3. A tan- és nevelésügy minden más vonatkozásban a felekezeti vonásokat kizáró államnak joga és kötelessége.

4. Az állam és egyház szétválásztása e ténny napról-napra fokozódó szükség, melynek végső célja a tan- és nevelésügy teljes államosítása, oly szervek (különböző fokú közoktatási-ügyi tanácsok), autonóm testületek vezetésének biztosítását, amelyek a mindenkori államkormányval szemben is kerelhessék azt, hogy e célt szolgáló intézmények akár a nemzetiségi, akár felekezeti, akár pártpolitikai célok eszközevé ne válhassanak.

Eznek érdekében a következő fokozatos munkaprogramot állapítatik meg:

a) Múltan a felekezeti befolyás mai legkárosabb kinövésének a társadalom s — fájdalom — immár az iskola társadalmának is felekezeti alapon való tagozódását, csoportosítását látjuk, sőt engedjen még az állam vallási alapon való szervezkedést, legkevésbé az iskolák növendékei között (kongregációk).

b) Nyilvánossági jogot csak oly iskoláknak adjon, amelyeknek tanítói, vezetői s minden

fokú felügyelői hitbéli lelkiismereti függés és kényszer alatt nem állanak s bármely felekezeti följogása szerint indelebilis papi (szerzetesi) karakterrel sem bírnak.

Tanítóképzés, közpiskolák államosítandók. Az egész népoktatást államosítani kell a Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága terve szerint fokozatosan és pedig először a kis szigetet alkotó magyarság, másodsor a magyarság közé ékelt nemzetiségeknél.

A felekezeti hitoktatásnak az iskolázás minden fokán való kiküszöbölésével jellemképzés filozófiai erkölestan helyettesítésével.

Az államosítás költsége a szekularizációból fedezendő.

Ezzel leszegesztük a száraz tényeket, mit akarnak cselekedni a szent István alapította ezredéves hitvallásos iskolákkal a szabadkőművesek. Fokozatosan... csak fokozatosan. Kibővíteni a keresztet, a kongregációkat kitiltani, a Miatyánkot elnémitani, a papot az iskolából kizsokolni, nos még ez sem elég neked, majd mennek ők tovább is. Addig csak gondolkodjunk, vagy nem ütött még a cselekvés órája? nem látjuk még, hogy itt vannak «a minden csalárdsággal és minden álnoksággal teljes ördög fiait, minden igazság ellenségeit! kik nem szűnnek meg elfordítani az Úr igaz utait»...
Jankovich József dr.

Mikor kezdődjék az iskolakötelezettség?

Egy régi kérdés vetődött föl újra a magyar tanügyi közönség körében: mikor kezdődjék a gyermekek iskolakötelezettsége? E kérdéssel e sorok írója már a múlt század nyolcvanas éveiben foglalkozott részletesen az egrí «Népiskolai Tanügy» hasábjain, később, 1895-ben az olvasókönyvről irt önálló munkájában. Akkor e fölcszólások meglehetősen visszhang nélkül hangzottak el.¹ Hogy most, 20—25 esztendő múlva ismét foglalkoztatja a népoktatás kérdésével foglalkozókat — Tanügyi Tanácsunk is országos kérdéssé szándékozik tenni — mutatja, hogy a baj él, sőt bizonyára fokozódott. Ezen az okon szölok most én is rövidesen a kérdéshez.

Aki valamikor foglalkozott az I. osztályosok tanításával, tudja, hogy rendszeresen vannak az új diákok között testileg-lelkileg fejletlenek, az I. osztály munkájára éretlenek. Sőt azt kell tapasztalnunk, hogy ezeknek a száma folytonosan fokozódik. Ebből aztán az a kellemetlen és az ügyre nézve végetes következmény származik, hogy a népoktatás célja el nem érhető. Egyrészt, mert a gyöngék nagy része az osztály ismétlésére kényszerül. S mert a neki nem való munka meg is erőlteti, kedvét is szegi, a kiszabott hat esztendő alatt legföljebb ha három, négy osztályon sirja magát keresztül. De ebben sincs köszönet.

¹ Akkor főleg a gyermekek gyöngeségének okait iparkodtam kitérteni s a következményekre csak réá mutattam; most inkább az okozatokat boncolgatom.

Másrészt, mert akik átázolnak évről-évre a következő osztályokba, később törnek le. Comenius formájára okoskodván, ha a gyöngye fát elpusztítja a korai termelés, a gyöngye gyermek testi szervezete is meg kell viselnie a korai szellemi munkának. Hiszen a lélek a test, az idegrendszer segítségével végzi a munkáját.

Érdekes lenne figyelemmel kísérni és valamilyen statisztikát készíteni a gyöngye szervezete «jó diákokról», miként váltak be az életben. A szellemi pályára kerülőkről e tekintetben világosabb és elszomorító képet szerezhethetünk. A letört kitűnők, az idegessé vált kitűnő pénészvirágok, az erkölcstelenségbe süllyedt gyöngyestű minta-diákok egy jókora százaléka alighanem az éretlen szervezettel kezdeti iskolázataira vezethetik vissza szerencsétlenségük első csirait.

A népiskola nem tölti be hivatását azzal, ha a gyermekeket egy jókora adag ismerettel megtölti. Az is feladatai közé tartozik, hogy a gyermeket arra képesítse, hogy a tanultak szerint éljen; hogy a kultúra vívmányai iránt érdeklődjék és magát életviszonyainak igényei szerint tovább képezze. Ehhez elsősorban a tanítottaknak alapos megértése kell, amire a gyöngye szervezete gyermek, az éretlen tanuló csak kivételesen képes. De emellett arra is törekedni kell, hogy a gyermek kedvét találja az ismeretek gyűjtésében. Örüljön annak, hogy a szerzett ismereteket használni, javára fordítani tudja. Mindehhez azonban testi-lelki üdőség, frissesség, türgesség, fáradhatatlanság, elronthatatlan jókedv kell. A gyöngye szervezete, éretlen gyermek éppen ezeket a tulajdonságokat veszíti el, illetőleg nem tudja megszerezni. Ezért általános a tapasztalat, hogy az ilyenek, ha házi szokásaik, öröklött tulajdonságaik következtében, mint a jó vontató ló, megteszik is a kötelességeiket, amint nem érzik a személyes tekintély súlyával rájuk nehezedő kényszerítő hatalmat: pihenni kívánnak szegények. Érdeklődésük, kedvük, eszük játszi ereje elsorvadt az iskolai robotmunkában. Az iskolának ezért vész el a hatása legtöbbször az életre. Ezért nem híz elegendő hasznod a társadalom, a nemzeti művelődés a népiskolától.

Van haladás, tagadhatatlan. De hogy gyorsabb tempóban és nagyobb lépésekben kellene ennek történnie, az is igaz. Hogy talán a tanítók egy részében is van hiba? Lehet. De vajjon meddő lenne-e a kísérlet, a kifogás alá eshetőket a tekintetben is figyelemmel kísérni, vajjon nem abból ered-e a hibát okozó tulajdonságok csirája, hogy éretlen szervezettel kezdték meg annak idején a nemzeti kultúra áldásainak feiszívását?»

Minden félreértés elkerülése végett ki kell jelenteni, hogy nem egymaga a gyöngye szervezet okozza az itt csak odavetve felsorolt bajokat, hanem ez a kezdete, eredő oka gyakran olyan bajoknak, amelyek a föltüntetett káros következményeket okozzák. Ha t. i. a szervezeti gyöngyesség nem volna, az iskoláztatás nem fejtené ki azokat a bajokat, amelyek aztán lehetetlenné teszik, hogy az illető egyén úgy feleljen meg társadalmi és egyéni feladatainak, mint azok, akik ezektől a bajoktól mentek.

Az iskoláztatás általában hátrányára van a test fejlődésének. A fiatal szervezetnek állandó mozgás, friss, oxigéndús levegő, gondtalan élet, szabadság, illetőleg lekötöttség nélkül való játszi élet szükséges, hogy egészségesen fejlődjék. Az iskolában a gyermek kényszerhelyzetben (ülve), órák hosszáig mozdulatlanul vesztgel. Levegője minden, csak nem

oxigéndús. Az iskolai gondok sokszor álmaiban is megnyilatkoznak. Óra, perc szerint kell élnie, mint egy magánhivatalnoknak. Játék helyett komoly, kiatartó, figyelmet igénylő szellemi munka emésztí idegzetét. Játéka is függést okozó munka. Hiszen előírják, a mozgásokat legtöbbször megszabják és a tanító is — bármennyire törekedjék is, hogy befolyását a gyermek ne érezze — jelen van.

Ezek bizony meglátszanak a gyermekben. Soknak a színe elvesz. Anyagcseréje fölbomlik. Ideges lesz. Kedélye elveszti üdőségét. Sokszor irtózat tölti el az iskola gondolatára. S ha még házimunkákkal is terhelik, bizony megkötik a fejlődését. Hogy az iskola embert eszik, mindenki észreveheti, aki a földmivelő nép tanult ember gyermekét apjával, vagy az unokát nagyapjával összehasonlítja.

Egyik alföldi nagyvárosnak parasztszülőktől származó intelligenciája általában kisebb növésű, mint szálas apák.

A főntebbiek állanak minden gyermekre. Elsősorban állanak azonban azokra, akik gyöngék még a szellemi munkára. Ezeket az iskola sokszorosan hátráltatja fejlődésükben, az iskolai élet az ilyen gyermekekre úgy hat, mint a nyirkos levegő a vasra: a vas megrozsdásodik, a gyermek apró bajokat szed föl, vagy hajlamosságokat kap, amelyek vagy még gyermekkorában, vagy később, de úrrá lesznek a testben. Az ember pedig testből és lélekből áll. A lélek a test nélkül nem fejthet ki emberi tevékenységet, illetőleg a gyöngye test tökéletlenül szolgálja a lelket. Régi igazság: mens sana in corpore sano = egészséges testben egészséges lélek. Ha a gyermek teste, szervezete gyöngye, a szellemi épület kiépülése, a szellemi fejlődés is tökéletlenül megy végbe.

A gyermek szervezeti gyöngyességén az általános gyöngyességet is kell érteni; elsősorban azonban az agy, az idegrendszer fejletlenségét kell tekintetbe vennünk.

A szellemi munka eredményes végzéséhez az agy bizonyos fokú keménysége, helyesebben: rugalmasága szükséges. Ha az agy lágyabb, illetőleg kevésbé rugalmas, mint kellene, egyrészt a megértés lesz tökéletlen, másrészt pedig az agy korai foglalkoztatása az agy kifejlődését akadályozza. A fejletlen agynak nem való szellemi (nehéz) munka, több anyagot használ el az agy és az idegzet állományából, mint amennyinek visszapótlására képes. Ebben a korban, az agy és idegzet ez állapotában csak felettebb könnyű (magától menő) munkát szabad végezni, mert az élés mellett fejlődésre is szükséges a tápláló anyag, illetőleg az anyagcsere. Az erősebb munkára még meg nem érett agy-idegzet nehezebben teljesíti a munkát, tehát több anyagot, energiát fogyaszt, mintha ugyanazt a munkát fejlettebb idegzet végezné. Ha a fogyasztott anyagot visszapótolhatja is a táplálkozás, a fejlődésre szükséges mennyiség hiányzik. Tehát a fejlődésnek meg kell akadnia. A kifáradásnak később be kell következnie. Minél jobban, eredményesebben végzi az éretlen gyermek a szellemi munkát, annál bizonyosabban és annál nagyobb fokban. Előbb vagy utóbb tehát bekövetkezik a visszahatás, aminek pedig a magyar nemzet kulturája, a magyar nemzet testi erőssége, a magyar ember egészsége adja meg az árat.

Annak, hogy a hatéves gyermekek manapság főleg agy és idegzet tekintetében nem érettek az iskolai munkára, sok oka van. Itt most csak föl-

szülőnk, lehetne ez alkalommal szükségtelennek mutatkozna. Nyenek a szülők mindig jobban tegező és folyton fokozódó idegessége. A szülők testnek felhasználtsága mellett a pihenés hiánya és a ártalmozás gyöngesége. A bor, a sör, a palinka. A túsz és sokszor túlszított lakás. A még mindig rossz gyermekápolás. És az iskola.

Ezek az okok késleltetik a gyermekek fejlődését. Ezek az okai annak a panasznak, amely ma mindig erősebben és általánosabban kezd hangzani és azt követeli, hogy a népiskolai kötelezettség kezdete ne ma, ékes korán kezdődjen. Évtizedekkel ezelőtt már a hétéves életet jeleztem olyanul, mint amely az itt felsorolt bajoknak elejét vehetné. Az okok rövidesen előadva, a következők:

Egy esztendő a gyermek életében nagyot jelent. Az elöb felsorolt bajok miatt fejlődésben hátrányt szenvedő gyermek egy esztendő alatt testileg sokat fejlődik. Sokat mozog a szabad levegőn. Ez vérkeringésére és egész szervezetre előnyös. Ha tápláléka nem változik is meg, a szabad élet, a játék és az ezekkel járó előnyös körülmények a gyermek testi fejlődését nagyban elősegítik. Ezzel aztán sokat nyer az agy fejlődése, rugalmasságának fokozódása és tapasztalati ismeretei is értékesebbek lesznek. Tehát az esztendő fejlődése a gyermek felfogásának erejét az általános tapasztalat szerint nagy mértékben növeli. Ellentálló képessége is fokozódik az iskola káros hatásaival szemben. Az iskola teendőt is könnyebben végzi, tehát az agy és idegzet anyag- és erőfogyasztása is kevesebb lesz. Az elfogyasztott anyag pótlása könnyebbé válik és sokkal könnyebb lesz a fejlesztésre szükséges táplálás megvalósítása is. Természetes, hogy ez előnyére fog szolgálni az egész iskolázatásnak. Főleg azért, mert a népoktatás komolyabban kezdődő fogalmi munkáját (az V- VI. osztályban), vagy pedig a középiskola I. osztályában szolidabb és intenzívebb alapismerettel, megerősödöttebb szellemi képességekkel, erettebb elmével fogja végezni. Ez pedig minden tekintetben előny.

Hogy egy esztendőt veszít a gyermek? Nem veszteség ez, de tiszta nyereség. Akár gazdasági, akár ipari vagy szellemi pályára megy a gyermek, csak előnyére válik, ha erettebb testtel és lélekkel végzi tanulmányait és kezd az élet munkájához.

A gazdasági vagy gyári munka korai kezdése enyvesíti az embert. A korai inasélet s főleg a gyermekidővel megkezdett segéteskedés valóságos nemzeti szerencsétlenség. Mert a korai önállóság az tisztaságot erkölcsi oldalról teszi tönkre. Testét-lelkét egyaránt megöli, elenyvesíti. Egy-két esztendő itt lényeges különbséget tesz. A később szabaduló segéd többet is tud, önállóbb is, erkölcsi szempontból is kevesebb kárt tesz benne a műhely és a korcsmai élet szelleme.

Csupán a szellemi pályán látszik hátrányosnak ez az egyesítendő hátravetés. Ha közelebbről nézzük azonban a dolgot, itt is azt látjuk, hogy a túlságos korai végzettségben nem mindenkinek telik az öröme. Ha az ifjú erettebb fővel, kevésbé megkínzott, kinasztált idegzetel egy évvel később jut felsőbb tanulmányai kezdetéhez és végéhez, a késedelem itt is nyereséggé válik. Tudom én is, hogy a tanult ember ma is elég későn alakíthat családot. S ez igazán baj. Most aztán még egy év lenne e térer a hivatalos intézkedések következtében a veszteség.

Igaz, a késői házasságoknak részben az iskoláz-

tatas hosszú ideje az oka. De az is igaz, hogy a családalapítástól való irtózásnak ez csak egyik oka. Az asszonyok fényűzése, szerintem legtöbbször csak irtógy. Az igazi ok a férfiak gyavasága. A költségek beszerzésétől, a megszokott legényélet úgynevezett előnyeitől való elszakadás miatt érzett félelem. A korai öregség tudata stb. S vizsgáljuk ezeknek az okait. Legtöbbjük az idegek enerváltságára vezethető vissza. Ez pedig hogy a legtöbbször honnan csirázik, már kifejtettük.

Ha valaki biztosíthatná a szellemi pályára készülőket arról, hogy tanulásuk az idegeiket nem teszi tönkre, hogy pályájuk kezdetén nem lesznek minden tekintetben fáradtak: végezhetnének akkor éveikkel később, mint ma, mégis hamarabb, többen és szívesebben, még bátrabban házasodnának. És több boldog, megelégedett és népesebb családnak örvendhetné hazánk.

Nem mondom, hogy az iskolakötelezettségnek egy évvel hátrább való tolása minden bajt meggyógyítana. Azt azonban állítom, hogy rendes körülmények között iskoláink eredményesebben dolgozhatnak; a tanulók testi egészsége kevesebbet szenvedne; a gyermekek szellemi üdesége és energiája sokat nyerne; és nagyon sok társadalmi baj kisebb mértékben uralkodhatnék.

Ezért ismétlem, amit régen hangoztattam: Tegyük az iskolakötelezettség kezdetét a hetedik esztendőre.

Végül még csak azt hangsúlyozom, hogy nem mondtam el összes argumentumomat. Ez az egyik. A másik pedig az, hogy az ezzel összefüggő másik kérdést: meddig tartson az iskolakötelezettség, alkalomadtán szintén fölújítom.

Dreiszigler Ferenc.

A legveszélyesebb szembetegség.

Az angolországi jelentésekből olvassuk, hogy Nagybritanniában a vaksági esetek száma csökkenően van. Ezen örömdetes körülmény nemcsak a szemgyógyászatban elért sikerekben találja magyarázatát, hanem az általános egészségügyi szabályoknak megtartásában s különösen abban, hogy a kisgyermek szemgyuladása ellen hozott szigorú óvintézkedéseket következetesen végrehajják. Sajnos, hazánk egészségügyi állapotáról ilyen örömdetes jelentéssel nem szolgálhatunk. Nálunk a vaksági esetek száma csökkenést nem mutat. A kisgyermek szemgyuladása által okozott vakság az összes szembetegségek között, amelyek a látóképesség elpusztulását vonják maguk után, a legnagyobb százalékban van képviselve. Intézetünkben kétszáz vak gyermek közül 30% szemgyuladásban vesztette el látóképességét. Miután ez olyan baj, melyet meg lehet előzni s a veszélynek kitett gyermek szemvilágát megmenteni; még akkor is — ha csekélyebb százalékban szedné áldozatait — kötelességünk tenni, hogy tájékoztassuk a közönséget a baj mibenlétéről és megelőzésének módjáról.

A szemgyuladás, melyet gennyes szaruhártyagyuladásnak, szemtakárnak, idegen kifejezéssel blennorrhoea neonatorumnak neveznek, a kisdedek veszedelmes szembetegsége, mely köz-

vetlen fertőzés útján jön létre. A fertőzés kétfeleképpen történhetik: vagy a születés alatt, vagy a születés után. A születés alatti infectio igen ritka, leggyakoribb a születés után történő fertőzés, mikor az újszülött szeméit kezdi pislogtatni. Az anya hüvelyéből a szempillákra tapadt fertőző váladék bevitetik a szembe. Gyakori a fürdővíz által történő fertőzés is, ha t. i. a kisgyermek szeméi nem mosatnak ki külön tisztavízzel, csupán azzal, melyben a fürösztés történt.

A betegség már a harmadik napon jelentkezhetik, amely kezdetben nem egyéb, mint jelentéktelen külső gyúladás s a szemhéjakra terjed. Ha szakorvosi gyógykezeléssel továbbterjedése meg nem akadályoztatik, a szemhéjak megduzzadnak és összetapadnak s néhány nap múlva gennyfolyás fejlődik, mely mindinkább nagyobbfokú és sűrűbb lesz. A betegség azonban nem áll meg romboló munkájában. A genny maró tulajdonságánál fogva megtámadja a szaruhártyát, mint a szemtekének foglalatját s azon fekélyeket hoz létre. Nagyon gyakori eset, hogy az elfekélyesedett szemteke szövetállománya annyira meglazul, hogy az összetartás lehetetlenné válik s a szem alakjából kifomálódik. Csökevények vagy elundorítóan megnagyobboldott szemek képződnek, melyek csupán a tény érzékelésére, a látásra azonban többé már nem alkalmasak. Olykor a szemhártya helyén átlátszatlan heges szövetek származnak, de a szem gömbalakja megmarad. Ha a fertőző betegség a szemteket nem rombolta teljesen s ha a szemlencse épségben maradt, bizonyos esetekben orvosi műtéttel a látóképesség valamelyest javítható, azonban annyira ritkán, hogy a gyermek a normális iskolába járhatson.

E veszedelmes és csunya betegséget óvintézkedésekkel meg lehet akadályozni. A tiszta, keresztényi életet élő házasságoknál e baj nem fordulhat elő; az érteimes és vagyonos osztályhoz tartozó házasságok között ritkán, a házasságon kívülről könnyelműségből és erkölcselenségből gyakran történik fertőzés. Leginkább a szegény cselédleányok szoktak a baj áldozatául esni, akik a városokban megfordult férjeknek lesznek feleségeik. A fertőzést a férfi terjeszti, beteges szervével megfertőzi az anyát. Az anya a bajt tudatlanságból, szeméremzészéből vagy éppen hanyagságból nem gyógykezelteit s az ártatlan kisdéd lakol az apa büneért. Nyilvánvaló, hogy a profilaxisnak már az apánál kell kezdődnie. Minden férj oly tisztán járuljon a házasság szentségéhez, amely erkölcsi tisztaságot követel mátkájától. Már a kölesönös viszony is megköveteli a házasság közötti tiszta életet, de még inkább a jövő generáció. Melyik apa látná szívesen a születendő kisdédet vaknak? Még rágondolni is borzasztó. Nos, hát egyszerű az út, tartsuk magunkat erkölcsileg tisztán. De ha a szegény anya mégis megfertőztetik, legyünk rajta, hogy a betegség szülés előtt

orvosoltassék. S ha valamelyes oknál fogva meg nem történhetnék, az anyának szülőútjait fertőtlenítő anyaggal kiöblítendők, hogy a fertőzés lehetősége megakadályoztassék. A további profilaxis tehát az anyán végzendő.

Mikor az újszülött a világra jön, szeméit feltétlenül tiszta vízzel kell megmosogatni. Ez az eljárás még akkor is szükséges, ha a szülő teljesen tiszta. A szemvízhez ajánlatos fertőtlenítő oldatot használni, ú. m. 2%-os pokolkó-oldatot, mely minden fertőzést ártalmatlanná tesz és a szemet az elpusztulás veszedelmétől megóvjá. A szem fertőtlenítésének ezt a módját Kredé-féle eljárásnak nevezik. A Kredé-féle módszer ma már kötelezővé vált; a bábáknak minden újszülött szemét a 2% pokolkó-oldattal (argentum nitricummal) felelősségük tudatában meg kell mosniok.

Néha az ilyen körülméteknél eljárás mellett is megtörténik, hogy a gyermekeken kiüt a blennorrhoea neonatorum. Ily esetekben legcélszerűbb szakértő orvoshoz, lehetőleg szemorvoshoz fordulni, ki a bajt egész biztosan elhárítja, ha a szaruhártya még ép.

Az olyan gyermeket, akinek szemvilágát a gennyes szaruhártyagyulladás pusztította el, legcélszerűbb a vakok intézeteibe beadni. A vakok budapesti orsz. intézete már 5 éves korban veszi fel a gyermekeket, nemre, vallásfelekezetre és nemzetiségre való különbség nélkül. A felvétel körüli eljárás igen egyszerű. Elegendő a levélbeli megkeresés.

Nagyon helyesen teszik a szülők, ha addig, míg a gyermek felvételt nyer, beküldik óvóba, vagy a tanköteles, iskolába. Az 1876. XIV. t. c. szerint a vakok óvodákba és elemi iskolákba felvehetők, ha egyébként testileg és szellemileg épék.

Világosítsák fel a lelkészek és tanítók a vezetésükre bízott népet a vakságot okozó legveszélyesebb szembetegségről s ha a baj bekövetkezett, tegyenek meg minden lehetőt oktatásokra nézve, mert hiszen az ártatlan gyermek legkevésbé okozója reitenetes bajának s az oktatás áldásai gyógyvitőirként fognak hatni lelkére.

Herodek Károly.

Tavaszi szántás.

Idő: Tavasz, március vagy április hó. Cél: A szántóföld és a tavaszi munkálatok ismertetése. Ahol kirándulásokkal lehet a tanítást egybekapcsolni, használhatjuk a tavaszi kirándulás előkészítésére, vagy a kirándulás után a látottak, tapasztaltak összefoglalására, számonkérésére.

Ha szabadba vezethetjük növendékeinket, úgy kora tavasszal kint az ébredő természetet ünnepelehetjük. Egy-két alkalmas dal eléneklésével, egy-két megfelelő vers elmondásával.

A tanulók kinyitják az olvasókönyvet a 116. oldalon. Ott, ahol az olvasmányhoz mellékelte rajz

van. Az olvasmány tárgyalását a kép szemléltetése vezeti be.

Tanító: Nézzetek figyelmesen a rajzot, figyeljétek jól meg, hogy kérdéseimre helyesen megfelelhettek. Mit ábrázol olvasókönyvükben ez a rajz? Gyermek: A szántást ábrázolja. T.: Ki tudja megmondani, mikor szokták szántani? Gy.: Tavasszal és ősszel. T.: Igen, ősszel az őszi vetés, tavasszal a tavaszi vetés alá szántanak. Mit gondoltok, minő szántást ábrázol a mi képünk? Gy.: Tavaszi szántást. T.: Hát ha nagyon megnézzük ezt a képet, lehet-e még másból is gondolni, hogy nagyon meleg még nem lehet? Gy.: A kis leánynak fázik a keze: eldugja. A fiú is egyik kezét zsebrerakja. T.: Helyes, képtünk csakugyan a tavaszi szántást mutatja. Ki szokott szántani, hogy nevezzük azt az embert? Gy.: Szántóvetőnek, mert szánt és vet földművesnek, mert a földet műveli.

T.: Miben áll a földművelés? Gy.: A földet föl-szántják, szántás után megfogasolják, boronálják vagy hengerezik. T.: Mit akar a földművelő elérni a szántással? Gy.: Hogy a föld porhanyó legyen. T.: Igen, a szántás által a földet megforgatjuk, a felső rétegek oldalra kerülnek, az összeálló földrészeket elválasztjuk, a porhanyó laza földbe így könnyen behatol a levegő, éppen így a víz is, s mind a kettő a levegő, a víz is a földbe kerülő növénynek a tápláléka. A szántásnak mi az eszköze? Gy.: Az eke. (Itt, ha szükséges, szemléltetem.) T.: Minő részekből áll az eke? Gy.: Az eketalpiga, az elé fogják az igavonó állatokat, lovakat, vagy ökröket. Ehhez erősítik az eke rudját (gerendét), erre van erősítve az ekevas lefelé, az ekeszarv pedig fölfelé. Szemléltetem a képen s a meglevő mintán.)

T.: Mit gondoltok, könnyű munka-e a szántóvetőnek a szántás? Gy.: Nem könnyű munka. T.: Bizony, nem könnyű; néhol a talaj kemény, erőlködni kell az állatnak, de erőlködni kell az ekeszarvát tartó földművesnek is. Az agyagos talajon fáradtságos a szántás, annál könnyebb a laza homoktalajon. Na nézzük, minő talajon szánthat a mi földművesünk? Szemléljük csak az eke szarvát tartót, mit látunk? Gy.: Kemény markába erősen fogja az eke szarvát. T.: Hogy mélyen hatoljon az ekevas a földbe, hogy mély legyen a barázda, éppen itt még talán a szokotnál is jobban erőlködni a gazda. Miből látom azt? (A gyermekek nem veszik észre.) T.: Figyeljétek meg, hogyan van rajzolva a lába? Ugy-e erősen meghajlítva. Látjátok, ha erőt akar kifejteni az ember, a lábával is segít, meghajlítja. Nemcsak a gazda, de a szegény állatok is belefáradnak a nagy munkába, bizony-bizony ösztökélni, serkenteni kell a Tündért, a Csillagot is. Még jó, hogy a gazdának ezzel nem kell most foglalkoznia, mert jó kedvvel végzi ezt helyette fia, a Pista, aki, mint látjuk, hatalmasakat csordít ostorával a levegőbe. Csak a kis Juliska bandukol szomorúan, de ezen is segít az apja, felületi az eke szarvára, puha filést csinál a kabátjából.

T.: Csak a lovakat biztató szavaktól hangos szántáskor a mező? Gy.: Néha a nótától is hangos, dalol a szántóvető. T.: S mit dalolhat? Gy.: Szeretnék szántani... stb. T.: De a szántóvető dalára más dalos is versenyre kel. Főnt a magasban örül a tavasznak s dalban ad hálát a természet Urának. Mi az a légi dalos? Gy.: A kis pacsirta. T.: Erről mondja a népdal:

«Kis pacsirta, ég madara,
Szánt fölöttem, zeng a dala»

Igy folytatja munkáját a gazda, míg csak be nem alkanyal. Kifogja lovait, fölrakja az ekét a szekerre s megindulnak hazafelé. Gyorsan halad a Tündér, a Csillag: érzik, tudják, hogy haza tartanak.

Ezután elmondjuk pár szóval az olvasmány tartalmát, majd elolvastatjuk.

A következő számtan-órán a számtan példái lehet a mezőgazdaság köréből venni. Pl. Mennyit ér egy földművelőnek a szántáshoz szükséges igavonó állata és eszköze?

Ha egy igával egy nap alatt két holdat lehet felszántani, akkor 5 igával, 6 igával, 5 nap alatt, vagy egy hét alatt mennyit lehet föl-szántani?

Ha tavaszi szántás idején egy igás fogat nap-száma 12—14—15 K, mit kereshet István gazda egy hét alatt?

Élelemre gondolni neki nem kellett, megszerezte azt a gondos gazdasszony, szépen jövedelmez neki a Csákö meg a Riska, de István gazda kifogyott a takarmányból, szénát vett jó koesiderékkal 10 K-ért, egy hl. zabot 12 K-ért. Ki kellett cserélni az ekevas élét, az 2 K-ba került. A kovácsnak fizetett a Tündér patkolásáért, a kerekpánt igazításért 3 K-át. Mennyi marad a hét végén a heti számból? Bertalan Ilona.

A helyrendszerű számgépekről.

Mint hogy a törvény értelmében ez év szept. 30-ig be kell szerezni a szükséges taneszközöket, milyen a számológép is; másrészt a jul. elején Budapesten tartandó orsz.kath. tanítói nagygyűlés keretében is fölvetett a fenti cím tárgya: célszerűnek vélem jó előre megismertetni e módszer egyetlen szemléltető eszközét, a váltószámgépet, már csak azért is, hogy az érdeklődők a gyűlésen hozzászólhassanak, sőt esetleg az orosz gép védelmében síkra szállhassanak. Azért gondolom lesz arra, hogy mindkét készülék ott legyen az előadás alkalmával. Így mindenkinek módjában lesz látni a kettő közti különbséget és nem kell ludtollat beszereznie a fémtollak idejében.

A helyrendszerű váltógép lényeges alkatrészei a helytér és a váltó.

A helytér szemlélteti az írható (1—9), a váltó pedig a csak gondolható tízeget. A váltóra azért van szükség, mert úgy lélektanilag mint logikailag 9 egység után nem 1 tizes, hanem tíz egység, röviden tízegy következik; ezen tízegy nem írható (csak a használatból kiment római X-szel), de nélküle fejben nem lehet számolni.

Számtestekül a négyféle pénzérme utanzatai szolgálnak; mint legjobb szemléltető tárgyak, mert a közéletben is legtöbbet pénzzel számolunk.

Eddig egy közváltó szerepelt, melynek értékét a mutató jelölte meg. E körülmény nehézkessé tette a számgép használatát, mert a kezdők nehezen szokták meg kor-nak vagy arany-nak tekinteni azt, ami előbb nikkell vagy fillér volt. Sikerült most e bajt elhárítani azáltal, hogy a váltókorongok egy kallantú segítségével tetszés szerinti színre fordíthatók, minél fogva szín szerint is 19 egységű számtest látható, majd mint fillér, majd mint nikkell, korona vagy arany. (A már kiadott számgépeket kész vagyok díjtalanul így átalakítani.)

Használati módjának leírását mellőzöm, bőven megtalálható az a Vezérkönyvben.

E számgép 1895-ben készült. Egyházi és világi

hatóságtól engedélyezve, a következő év milleniumi kiállításán lépett a nyilvánosság elé. Ott jóslott neki «nagy jövőt» egy alföldi szakember. Nemsokára a véci püspök (szintén pedagógus) szorgos megbírálás után 1112/98. sz. körlevelében ajánlta azt, «mint előnyösebbet az eddig használt számgépekkel szemben, annál inkább, mert azzal a tanulók a számolás alaposabb felfogásán kívül ritka éleselműsége tehetnek szert». 1900-ban, a párisi kiállítás végén a svájci Orsz. Tanszer-Múzeum igazgatója a legjobbakkal egybevetve «főülmulthatatlannak» mondja. Francia levele még látható.

Számtalan elismerést mellőzve, hivatkozom az O. K. Tanügyi Tanács 84/1907. sz. engedélyezési birálatára: «A váltószám gép előnye, hogy az alsófokú számtanításnál a számlálás és számolás ismételtét játsza közvetíti. Az egyes számképek fogalmának szemléltetését módjatek megkönnyíti. A tízes szám fogalmához érve a helyi és alaki érték fogalmait teszi könnyen felfoghatóvá. Az alapműveletek ismertetésénél épen a helytér és váltó ügyes felhasználásával megnyitja a gyermek gondolkodását és világosan érthetővé teszi a számolási eljárásokat úgy az összeadás és szorzás, mint a kivonás és osztás alapműveleteinél».

Előnyösnek tartom a szemléltető eszköz megvitátását azért, mert a legrövidebb uton vezet a váltómódszer felfogására és mert ettől eltekintve is föltötte áll minden más isk. számgépnek, mit azonban még sokan nem tudnak, vagy el nem ismernek.

Azon kérdés, szükséges-e számgép, szót sem érdemel. Az egész világ folytonos gyakorlata, az alapos németek újabb és újabb kísérletei (Schröder, Die Rechenapparate der Gegenwart, 1907-ben 300 szemléltető számtanészkozt írt le, mi is adhatnánk hozzá vagy 30-at!) eléggé tanúsítják, hogy az Istenadta számolóeszköz a kezujjakban és a lépten-nyomon kínálkozó alkalmas tárgyak nem felelnek meg a didaktika mai színvonalának; amint a mai frizura mellett az Istenadta ujjak sem pótolhatják a fésűt. De tanúsítják azt is, hogy az orosz gép sem célszerű, mert annak virágkorában oly sokan kerestek jobbat.

Altalan függélyes sorú számtesteket használtak a készüléken, mellyel nem annyira tanítottak, mint számítottak. Ilyen volt a chinaiak ősi Suanpanja, mely még ma is használatban van. Tízes rendszerűnkhez azonban sokkal közelebb álltak a régi római és olasz számgépek, többnyire táblaalakban, melyek függélyes csatornáiban gombok vagy kavicsok voltak a számtestek; mindegyikben egy nagyobb (ötös) és 4 kisebb (egyesek), tehát 9 egység egy-egy csatornában; a csatornák pedig tízszeres értékkel bírtak jobbról balfelé.

Ilyen volt az etruszk kalkulátor és a római abakusz, melyet később Boéthiusz római konzul és bölcsész († 525.) ú. n. oszlopos abakusszá alakított, homlokán római számjelekkel. Gerbert, a későbbi II. Szilveszter pápa, kinek emlékét tavasszal ünnepeztük Rómában, szintén szerkesztett számgépet, már azon célzattal, hogy a helyrendszerű számítás ismertesse és terjessze.

A XVI-ik században általánossá lett Algoritmus linearis pénzermekkel azonos lehetett ez új számgép törzsével, a helytérrel.

Mégis ezen készülékek minden törekvés dacára nem soká tarthattak magukat, a tanításnál épen nem, mert hiányzott valami, ezt érezték, de nem ismerték fel.

Eben Mihály dr.

SZEMLE.

Vasúti jegyünk. A községi és felekezeti óvónók, tanítók, tanítónők és tanárok régi óhaját, a felaru vasúti jegy váltására jogosító igazolvány megszerzését, Hieronymi kereskedelmi miniszter előterjesztésére a minisztertanács f. évi április hó 16-án tartott ülésében *engedélyezte.*

A minisztertanács határozata alapján kiállítandó rendelet még nem készült el, mert az ellenőrzés megállapítása bizonyos nehézségekkel kapcsolatos.

Valószínű azonban, hogy rövid időn belül ez is megérkezik. Addig is sziveskedjenek az érdekeltek az előkészületeket következőképen megtenni:

Minden nyilvánossági joggal bíró tanítói körökben rendszeres alkalmazásban levő óvónó, tanító, tanítónő, tanár két egyenlő legujabb (visit) fényképét 2 korona jegykiállítás költséggel adja át az igazgatónak. A fényképek, az arcképek oldalán *sajátkezűleg aláírandók.*

Az igazgató urak hivatalos jegyzéket állítanak össze ezen tantestületi tagokról és annyi két korona értékű levéljegyet csatolnak, ahány tag részére az igazolványt kérik. Az iratokat sajátkezű aláírásukon kívül hivatalos pecséttel is hitelesítik.

Mihelyt a rendelet szövege véglegesen megállapított, azonnal közölni fogjuk, hogy az így fölszerelt jegyzékek (illetőleg hivatalos kérvények) hová lesznek beterjesztendők, további hitelesítés és az államvasutak igazgatóságához (esetleg vidéki üzletvezetőséghez) való benyújtás céljából.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

A fák és madarak napjának megünneplésére megjelent az «Állatvédők Világszövetsége» kiadásában két egyfelvonásos színjáték: «*A madarak nemője*» és «*A fák ünnepnapja*» címen a jeles tollú író, Thewrewk István tollából. A versben írt színjátékok kedélynemesítően hatnak a gyermekekre és nagyobb és maradandó hatásuk leendenek azáltal, mivel a tanítóbácsi vagy néni némesítő szereplése mellett a gyerekek maguk is közreműködnek jeimezben mint «hóvirág», «márciusi ibolya», «kőörösin» és «rózsa» vagy pedig mint «csiz», «pinty», «sármány», «cinege» alakjában. A csinosan írott színmű nagyon alkalmas a nevezett nap megünneplésére vagy pedig évzáróval összekötve a szülőknél is érdeklődést kelthet a természetben előforduló teremtmények iránt. Ára egy-egynek 20 fillér. Megrendelhető (levélbélvegen is) az «Állatvédők Világszövetségénél» Budapest, II. ker. Lánchíd-utca 2.

Katholikus Szemle. A Szent-István-Társulat megbízásából szerkeszti *Mihályfi Ákos dr.* egyetemi tanár. Májusi füzeté a következő gazdag és változatos tartalommal jelent meg: *Firczák Gyula* munkácsi püspök úr elnök megnyitó beszéde a társulat 56-ik nagygyűlésén. *Jehlicska Ferenc dr.*: A szocializmus mint vallás. *Járossy Dezso*: Chopin zenei romantikája. *Székelly Károly*: Halley üstököse. *Fiéber Henrik*: Okori keresztény közeponti elrendezési emlékek. *Platz Bonifác dr.*: Abesszímia. X.: Tavaszki műkiállítások. *Ormándy Miklós*: A két kispajtás. *Vértesy Gyula*: Ifjúság mulása. Költemény. *Kiss Menyhért*: Soror Benita. Költemény. *Zoltán Vilmos*: Aldozatok. Elbeszélés. *Sipos István dr.*: Ehrhard a középkorról. *gd.*: Folyóiratok szemléje. Gazdag kritikai és könyvismertetői rovat után Melléklet gyanánt közölve van a Szent-István-Társulat nagygyűlésének jegyzőkönyve. A Katholikus Szemlét a Szent-István-Társulat rendes tagjai a tagilletmény egyrésze gyanánt kapják; nemtagoknak előfizetési ára egy évre 10 korona. Az előfizetések, valamint a tagságra való jelentkezések

nem a szerkesztő címere, hanem a Szent-István-Társulat közönségéhez (Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.) megrendők, ugyanide küldendő mindennemű reklamáció.

HIREK.

A tanítóképesítés reformja. Zichy János gróf kultuszminiszter a tanítóképesítés ügyében új szabályzatot adott ki, amely az eddig tapasztalt sérelmeket orvosolni lesz hivatva. Az eddigi bajok abban a körülményben gyökerestek, — hangsúlyozza a kultuszminiszter, — hogy míg az 1868. évi XXXVIII. t.-c.-ben intézményileg szervezett tanítóképzés negyvenkét esztendő folyamán nagy és öröndetes fejlődésen ment keresztül, az alatt a képesítő vizsgálat rendje változatlanul megmaradt a törvény által négy évized előtt kiszabott szűk keretekben. Ennek természetes következménye az lett, hogy minél nagyobb lendületet vett a tanítóképzés, annál visszamaradottabb helyzetbe jutott a képesítővizsgálati eljárás. Minden egyémtől eltekintve, az a lehetetlen helyzet állott elő, hogy a jelölteknek nem kevesebb, mint huszonhárom tantárgyból kellett egyszerre vizsgáznunk, ami elviselhetetlen terheket rótt a vizsgázókra és a vizsgázókra egyaránt és a felszínesség és elsikelyedés veszedelmével fenyegette az egész vizsgálati eljárást. A közoktatási miniszter a gordiusi csomó módjára oldotta meg ezt a kérdést. A törvény ugyanis azt rendeli, hogy a képzőintézeti évfolyamok elvégzésével kell a jelölteknek az összes tantárgyakból vizsgát tenniük. Az újítás abban áll, hogy mire elvégzik a jelöltek a négy évfolyamot, vizsgáznak az összes tantárgyakból, de nem egyszerre, hanem formális képesítő vizsgálatnak vettenek alá minden tantárgyból abban az osztályban, amelyben a tantárgy tárgyköre befejeződik. Így azután a befejező tanképesítő vizsgálatra csak tíz tantárgy marad, amelyek által ezen vizsgálatnak szakaszi és magyar nemzeti jellege domborodik ki. A többi tantárgyak osztályzata azután az osztálybizonyítványokból vétetik át az oklevélbe.

Kath. tanítók kegyelele. Az «Ung-Beregmegyei római kath. Néptanítók-Egyesülete» f. é. május hó 29-én délelőtt 11 órakor Ungváron, a Rákóczi-utcai, régi római kath. főelemi iskolaépület falába elhelyezett Komócsy József-emléktáblát iskolai ünnepséggel fogja leleplezni. Az ünnepély sorrendje: Hymnus. Eneklék az isk. növendékek. Szóvalat «Köszög ostroma». Irtá Komócsy József, előadja Takács Miklós, rk. el. isk. IV. oszt. tanuló. Emlékbeszéd, mondja: Göndy Ede, rk. elemi isk. tanító. Leleplezés. Szóvalat: «A harag napja». Irtá Komócsy József, előadja Linczy Antal, el. isk. IV. oszt. tanuló. Szóvalat. Eneklék az isk. növendékek.

Megalakult az Országos Katolikus Iskolaegyesület pécsi fióka. A hazálmáról ismert pécsi egyházmegyei főtanító ügyelő: Vajdits Gyula kezdeményezésére és elnöksége alatt nagyszámú és előkelő közönség részvételével megalakult az Orsz. Kath. Magyar Iskolaegyesület pécsi egyházi közp. Vajdits Gyula mélyreható s a katolikus nevelést minden oldalról felölelő megnyitójában rámutat arra, hogy egyrészt nagy előrelátással kell gondoskodnunk sok oldalról támogatott iskoláink biztosításáról, másrészt a «Katolikus Iskolaegyesület» alapszabályából kimutatja, hogy már most is állna rendelkezésre segély a központi részéről, ha volna itt fiók, amely azt alapszabályszerűleg átvehetné. A megjelentek erre egyhangú lelkesséssel megajánlották a helyi csoportot, melynek elnöke: Vajdits Gyula egyh. főtanfelügyelő, ügyv. igazgatóvá: Körmeny Károly tb. kanonokot,

útkárrá: Komócsy István subrégenst választották. Választmányi tagok a következők lettek: Angyal Pál jogtanár, Bihula József dr. orvos, Bitter Illés igazgató, Huszár Sándor dr. táblabíró, Igaz Béla tb. kanonok, Mussong Vince tanító, Neiszidler András dr. táblabíró, Szuly János ügyvéd, Vörös Mihály igazgató és dr. Wurster József kanonok. Katolikus közoktatásunk fejlesztését előző ezen legifjabb szervünket őszinte szívből üdvözljük, a buzgó vezetőségnek állandó sikert és kitartást kívánunk a nehéz, de nemes munkához.

TÁJÉKOZTATÓ.

Kivethető-e a hitközségi iskola tanítójára fizetése után hitközségi adó iskolaépítés és a tanítói fizetés céljaira? (Sz. Gy.) A néptanítók hivatalaik után járó jövedelmekre nézve a községi adótól adómentesek (1875. évi XXIX. t.-c. 27. §-a. Megegyezve a közig. bír. 2753/898. sz. ítéletével). A néptanítói fizetéssel egységesen megállapított kántori illetményekre *semmitéle* községi adót nem lehet kíróni. (B. M. 3799/1889. évi rendelet). Lelekészek és tanítókat kizárólag hivataluk után élvezett javadalmak után pótdómentesek (1886. évi XXII. t.-c. 138. §-a és V. K. M. 17.683. sz. 1895. évi rendelete). — **Ki kötelezhető a hitközségi adó fizetésére?** Róm. kath. hitfelekezeti iskolaadót más községben lakó, de helyben birtokos róm. kath. hívek is tartoznak fizetni *helyben levő birtokaik után*. (V. K. M. 1891. évi július hó 25-én 29.166. sz. alatt kelt rendelete.) **Részvénytársaságok hitfelekezeti iskola céljaira meg nem adózhatók.** (V. K. M. 1891. évi április hó 20-án kelt 14.705. sz. rendelete.) **Csödtömeg** róm. kath. hitfelekezeti adót megfizetni tartozik. (V. K. M. 18.220. sz. a. kiadott rendelete 1889. évi április 30-án.) A hitközségi iskolai adó viselésének kötelezettsége alól sem *kegyuri tartozások* teljesítése, sem *ajándék*, sem *más községben való lakás*, sem azon körülmény nem mentesít, hogy az *adó bizonyos ideig nem követeltetett*. A hozzájárulás az eddigi szokásnak megfelelőleg kötelező és az 1868. évi XXXVIII. t.-cikk 33. §-ban megállapított 5%-on túl is terjedhet. (V. K. M. 1892. évi február 12-én 4763. sz. rendelete.) — Államhivatalnokok hitfelekezeti iskolai adó alól nem mentesek. (V. K. M. 1887. évi június hó 20-án 23.100. számú rendelete.) Katonai személyekre és nyugdíjasokra a hitfelekezeti iskolai adó kivethető. (V. K. M. 1889. dec. 16-án 38.659. sz. rendelet.) — **Az iskolai adóügyben hova lehet felebbezni?** Hitfelekezeti adóügyben — ha a hitfelekezet autonóm szervezettel nem bír — felebbviteli hatóság a közigazgatási bizottság. 1876. évi VI. és XXVIII. t.-cikk elvei alapján a V. K. M. 1890. évi dec. 30-án 54.578. sz. rendelet. — **Ki fizeti a korpótlékot? (K. I.)** Három hónappal előbb kérelmezte korpótlékát a hitközségtől, a hitközség államsegélyért folyamodott, ennel fogva várja be az államsegélyügyben a döntést. Ezt megsürgetheti a kir. tanfelügyelősnél.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI.

I. T. Megsürgetjük. — **T. G.** Igen nehéz. Rendes állást nem nyerhet el. Az első alkalmaztatás az, hogy helyettesítésre kiküldik. — **L. E.** Levélben feleltünk — **D. F.** Talán lehetséges lesz; megkísértjük. — **Sz. M.** Eljártunk. Az eredményt nem ismerjük, mert az elintézésről hivatalos uton adnak választ. — **J. I. A** «Szemlében» tájékoztatást nyer. — **H. J. Bt.** Most az előző helyen szavazhat. A jövő évre meg jelentkezzék a mostani lakóhelyén; mert okl. tanító s így felveendő a jegyzékbe.

Tartalom. Jankovich József dr.: Kik élesztik a kultúrpartot? — Dreisziger Ferenc: Mikor kezdődik az iskola-kötelezettség? — Herodek Károly: A legvesélyesebb szem-betegség. — Bertalan Ilona: Tavasz szántás. — Eben Mihály dr.: A helyrendszertől szármagokról. — Szemle. — Irodalom, művészet. — Hírek. — Tájékoztató. — A szerkesztőség üzenetei.

PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK

A német püspöki kar határozata köte-
lezőnek nyilvánította a katolikus nép-
oktatási intézetek pályázatainak a «Nép-
nevelő»-ben való közzétételét.

KIADÓHIVATAL:
Szent-István Társulat Budapest.
A KIADÓHIVATAL FŐNÖKE:
LOVÁSZY DEZSŐ.

Pályázati hirdetések minden egyes szá-
vának egyszeri közlése 6 fillér. Csakis
azon pályázatok közölhetők, melyek-
nek díja előre lefizetett.

Pályázati hirdetés. A gyógypedagógiai tanítóképzőre az 1910–11. iskolai évben 12 ösztöndíjas hallgató vétetik fel. Pályázhatnak 30-ik életévüket még be nem töltött ötéves nők, akik elemi iskolai tanítói, vagy ennél magasabb képzettséget igazoló oklevéllel bírnak. Elsősorban részesülnek azok, akik a tanítás terén gyakorlatilag már működtek és valamely idegen (német, francia, angol) nyelven jártasak. A képzés két évre terjed s az első féléven elméleti, a második gyakorlati irányú és a siketnémák, vakok, gyengeelméjűek és a beszéd hibáiban szenvedők oktatására képesít. Javalmazás: 360 korona évi ösztöndíj és teljes ellátás a vakok, illetve az állami gyógypedagógiai nevelő-intézetben. A képesítő vizsgálat sikeres kiállása esetén a hallgatók valamely gyógypedagógiai intézethez való kinevezetésre és a VIII. fizetési osztályig való felépésre kiutalást nyernek. Budapesten lakó tanítók, korlátolt számban mint önköltségesek szintén felvételnek a képzőbe és a második évben ugyanazon előnyöket nyerve el, mint az ösztöndíjasok. Az 1. koronás bélyeggel ellátott kérvényekhez a következő okmányok csatolandók: *a)* születési anyakönyvi kivonat; *b)* a végzett tanulmányokról szóló összes bizonyítványok és oklevelek; *c)* a gyakorlati működést igazoló bizonyítványok; *d)* esetleges nyelvismeretről szóló bizonyítványok, végül *e)* a testi és szellemi épségről és egészségről szóló orvosi bizonyítvány. Az így szabályszerűen felszerelt kérvények a vallás-és közoktatásügyi m. kir. minisztériumhoz címezve, legkésőbb *j. évi június hó 30-ig* a pályázók által személyesen nyújtandók be az alulírt igazgatóságnál. A képzőt illetően a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium 1906. évi 6194. számú rendeletével jóváhagyott szabályzat irányadó. Budapest, (I. ker. Alkotás-u. 53.) 1910. május hóban. *Berkes János* igazgató, szakt. előadó. 442 1—1

Esztergomi érseki megye.

A békei róm. kath. népiskolánál a tanító elhalálozása folytán kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Két padlózott szobából álló lakáson, egy zárt konyhán, egy kamarán, egy pincén, egy istállón, egy színen, két ólon kívül jövedelme *a)* a község pénztárából és államsegélyből mindennapi és ismételő tanításért évenként készpénzben 734 kor., *b)* 3 kat. hold szántóföld, *c)* szántásváltás és legeltetési jog megváltása 78 kor., *d)* 100 keve és 200 keve keményfa rózsé iskola fűtésre a békei uradalomtól, *e)* 704 liter buza a róm. kath. hivatól, *f)* misedalompénz és otyasütésért 17 kor., *g)* stóla (nagy temetés 2 kor., kis temetés után 1 kor. búcsuztató versszakonként 40 fillér, házassági hirdetemény 80 fillér, uradalmi alkalmazottak kétszeresét fizetik javd. jegyzőkönyv szerint 5 kor. Köteles osztatlan VI. osztályú mindennapi és ismételőiskolában tanítani, kántori teendőket végezni. Tan nyelv magyar. A folyamodványok a csallóköz-ésütörtői plébániahivatalnál *június 21-ig* nyújtandók be. Pályázók a választás napjáról levelben értesítetnek. Személyes megjelenés előnyben részesítettek. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. *Iskolaszék.* 450 1—1

Székesfehérvári egyházmegye.

A bevári (u. p. Ercsi, Fejér m.) róm. kath. jellegű uradalmi tanítói állásra pályázat hirdettetik. Jövedelem: szabad lakás; 320 korona évi készpénz; 6 q buza; 8 q rozs; 4 q árpa; egy darab tehéntartás; legelő kettő öreg és kettő fiatal sertés számára; egy hold 1200 □ öl tengeriföld; 400 □ öl kert; szabad fűtés. Ezen illetmények, valamint a vizsgapénzek, tandíjak, napidíjak és minden egyéb itt fel nem sorolt mellékes jövedelmek folyósítása tekintetében az uradalmi tanítókra nézve érve-

nyes szabványok mérvadóak. Az ötödéves korpótléket az iskola kegyura fizeti. Róm. kath. vallású, okleveles tanítók szabályszerűen felszerelt folyamodványukat méltóságos *Wimpffen Siegfried gróf* úrhoz intézve, az ercsi uradalom igazgatóságához *június 15-ikéig* küldjék be. Az állás szeptember elsején foglalandó el. *Dr. Schoderbeck Lajos*, gondnok. 448 1—2

Szepesi püspöki megye.

Szepes-Lándoki róm. kath. kántortanítói állásra *július hó 15-éig* pályázat hirdettetik. Jövedelme, készpénzben és terményben 897 kor. Államsegély 103 kor. Be nem számítható mellékjövedelem legkevesebb 400 kor. Tan nyelv tót-magyar. Felszerelt kérvények *Sefcsik János* esp., ker. tanfelügyelőhöz küldendők Szepes-Durandra. 441 2—3

Veszprémi egyházmegye.

A noszlopi róm. kath. plébániába kebelezett **Bakony-pölöskei** róm. kath. felekezeti iskolánál rendszerezett III. osztályú osztálytanítói állásra pályázat hirdettetik. Javalmazása: 1. 900 korona államsegély, 2. 100 kor. a hitközségtől negyedévenként előre, 3. egy butorozott szoba, 4. fűtés és takarításra 64 korona, 5. kert váltásra 16 korona, összesen 1080 korona. Tartozik ennek ellenében az I—II. osztályt tanítani, többi feltételek a díjlevelben jelezetnek. Pályázhatnak mindkét nembeli okleveles tanítók, a német nyelvben némi jártassággal bírók előnyben részesülnek. Felszerelt kérvények főt. *Szauter Ignác* noszlopi plébános úrhoz küldendők. 446 1—1

Szerény föltételekkel okl. tanító, orgonál, aki ajánlkozik a jövő hónapban nevelő-házitanító, esetleg írónak. Szives megkeresések Róm. kath. tanító Kisláng (Fejér m.). 435 2—2

Helyettes kántornak — esetleg másra is — ajánlkozom június—július és augusztus hónapokra. Leveleket «okleveles tanító» jelleg alatt kiadóhivatal továbbít. 447 1—1

Okleveles tanítót helyettes kántor gyanánt azonnal alkalmazok. Fizetés: a szünidő hónapjaira havi 70 kor. *Köszeghy* kántortanító. Szank (Pest m.). 445 1—1

Egy intelligens róm. kath. segédet keresek, lehetőleg magas bariton hanggal, dotáció megegyezés szerint. *Csima István* kántor, Forókszentmiklós. 449 1—2

Segédkántornak a szünidőben bárhová ajánlkozik *Márton János* tanító. Bata (Tolna m.) 451 1—1

Államsegély

kéréshez nyomtatványok 1 kor.;
magyarító füzet (VI. javított ki-
adás) 1 kor.; 80 drb nyugta 1 K.

LENGYEL BÉLA Farkasaszó (Szatmármegye). 392 0—10

Méhkasokat,

gyékényből szállítok.
Közönségeset, tompa
kúpalakút, darabon
ként 1 koronáért; átmenetű Hanemann-rácsos darabonként 3 kor.-ért. Nagyobb rendelésnél kedvezmény.

Matuska István, Nagykároly. 444 1

Csima István főkántor

egész országban ismert 253
válogatott szép orgonakísé-
retű énekkönyve 5 korona 4
szerző özvegyénél, Kiskunfélegyházán. 434 2—3

vonat-szám	óra	perc	Délre		vonat-szám	óra	perc	vonat-nem	Délután	
			hová	hová						
110	12	20	sz. v.	Arad, Maramarossz. Hatvan	310	12	30			
111	12	30		Szombathely, Wien	311	12	30			
112	12	40		Újvidék, Bród	312	12	40			
113	12	50		Bicske	313	12	50			
114	1	00		Kassa, Póprád-Felka	314	1	00			
115	1	10	gy. v.	Gödöllő	315	1	10			
116	1	20	gy. v.	Fehring, Graz	316	1	20			
117	1	30		Arad, Bukarest	317	1	30			
118	1	40		Wien, Paris	318	1	40			
119	1	50		Kassa, Lemberg	319	1	50			
120	2	00	sz. v.	Kiskőrös	320	2	00			
121	2	10		Hatvan	321	2	10			
122	2	20		Bicske	322	2	20			
123	2	30	gy. v.	Szolnok	323	2	30			
124	2	40	gy. v.	Sarajevó, Gyekenyes	324	2	40			
125	2	50	gy. v.	Páks	325	2	50			
126	3	00	gy. v.	Belgrad, Konstantinápoly	326	3	00			
127	3	10	gy. v.	Rutka, Berlin	327	3	10			
128	3	20		Balatonfüred, Tapolca	328	3	20			
129	3	30		J Zsigmond, Fiume	329	3	30			
130	3	40		Roma, Napoly, Nizza	330	3	40			
131	3	50	sz. v.	Gödöllő	331	3	50			
132	4	00		Komárom	332	4	00			
133	4	10		Miskolc	333	4	10			
134	4	20	gy. v.	Győr, Sopron, Wien	334	4	20			
135	4	30	gy. v.	Gödöllő	335	4	30			
136	4	40		Kolozsvár, Brassó	336	4	40			
137	4	50		Rutka, Berlin	337	4	50			
138	5	00		Nagykátanya, Szolnok	338	5	00			
139	5	10		Pécel	339	5	10			
140	5	20		Topolya	340	5	20			
141	5	30		Hatvan	341	5	30			
142	5	40		Bicske	342	5	40			
143	5	50		M. Sziget, Stanislau	343	5	50			
144	6	00		Győr, Triest	344	6	00			
145	6	10		Hatvan	345	6	10			
146	6	20		Pécs, Bród, Sarajevó	346	6	20			
147	6	30		Kassa, Csorba	347	6	30			
148	6	40		Kunszentmiklós-Tass	348	6	40			
149	6	50		Gödöllő	349	6	50			
150	7	00	gy. v.	Fiume, Nizza	350	7	00			
151	7	10	sz. v.	Nagykátanya, Szolnok	351	7	10			
152	7	20		Fehring, Graz	352	7	20			
153	7	30		Arad, Brassó	353	7	30			
154	7	40		Fiume, Napoly	354	7	40			
155	7	50		Kassa, Csorba	355	7	50			
156	8	00		Belgrad	356	8	00			
157	8	10		Kassa, Lemberg	357	8	10			
158	8	20		Wien, Paris	358	8	20			
159	8	30	gy. v.	Rutka	359	8	30			
160	8	40	sz. v.	Arad, Debrecen	360	8	40			
161	8	50	sz. v.	Hatvan, Szerencs	361	8	50			

vonat-szám	óra	perc	vonat-nem	Délre		vonat-szám	óra	perc	vonat-nem	Délután	
				honnan	honnan						
645	4	00	sz. v.	Arad, Püspökladány, (Debrecen)	323	12	10	sz. v.	Gödöllő		
339	5	10	gy. v.	Berlin, Ruttká	1006	12	15	gy. v.	Napoly, Nizza, Roma, Fiume		
513	5	20	sz. v.	Nagykátanya	609	12	30	sz. v.	Tovis, Arad, Maramarossz.		
309	5	30		Hatvan	801	12	45	gy. v.	Berlin, Ruttká		
909	5	40		Sofia, Bród, Belgrad	7	12	55	sz. v.	Wien, Sopron, Szombathely		
1707	5	45		Gödöllő	401	1	00	gy. v.	Lemberg, Munkács		
19	5	55		Fehring, Graz	903	1	05		Konstantinápoly, Bród		
17	6	05		Arad, Bukarest	601	1	15		Bukarest, Arad		
607	6	10		Wien, Paris	1	1	30		London, Paris, Wien		
11	6	25		Kassa, Lemberg	1901	1	40		(Bród, Eszék, Pécs, Gyékényes,		
405	6	30		Kiskőrös	911	1	50	sz. v.	Újvidék		
1911	6	50		Hatvan	1301	2	10	gy. v.	Graz, Fehring		
319	6	50		Bicske	315	2	15	sz. v.	Hatvan		
1505	7	00		Szolnok	1501	2	40	gy. v.	Bartfa, Kassa		
1305	7	10		Sarajevó, Gyekenyes	23	2	25	sz. v.	Bicske		
507	7	20		Páks	325	2	25		Gödöllő		
917	7	25		Belgrad, Konstantinápoly	3	6	35	gy. v.	Wien, Graz		
321	7	30		Rutka, Berlin	506	6	40	sz. v.	(Brassó, Kolozsvár		
311	7	40		Balatonfüred, Tapolca	421	6	55	gy. v.	(Debrecen		
27	7	45		J Zsigmond, Fiume	15	7	10	sz. v.	Szerencs, Hatvan		
1003	8	00	gy. v.	Roma, Napoly, Nizza	305	7	10	sz. v.	Győr		
1509	8	15	sz. v.	Gödöllő	605	7	25		Berlin, Ruttká		
509	8	30		Komárom	907	7	30		Brassó, Arad		
313	8	40		Miskolc	407	7	30		Sofia, Belgrad, Bród		
1007	9	10		Győr, Sopron, Wien	1009	8	15		Lavene, Maramarossz.		
13	9	20		Gödöllő	1705	8	20		Fiume, Bród, Pécs		
913	9	40		Kolozsvár, Brassó	1705	8	20		Stanislau, M. Sziget		
307	9	50		Rutka, Berlin	25	8	30		Bicske		
101	10	00	gy. v.	Nagykátanya, Szolnok	335	8	35	gy. v.	Gödöllő		
409	10	10	sz. v.	Pécel	9	8	45		Wien, Graz, Triest		
6	10	20	gy. v.	Hatvan	1507	8	45		Csorba, Kassa		
21	10	45	sz. v.	Bicske	331	9	05		Pécel		
				M. Sziget, Stanislau	303	9	15	gy. v.	Berlin, Ruttká		
				Győr, Triest	31a	9	28	sz. v.	Triest, Székesfehérvár		
				Hatvan	1901	9	35	gy. v.	(Roma, Fiume, Vinkovce, Eszék		
				Pécs, Bród, Sarajevó	915	9	45	sz. v.	Kiskőrös		
				Kassa, Csorba	403	9	55	gy. v.	Lemberg, M. Sziget		
				Kunszentmiklós-Tass	905	10	00		Sofia, Belgrad		
				Gödöllő	1303	10	10		Graz, Triest		
				Fiume, Nizza	327	10	25	sz. v.	Gödöllő		
				Nagykátanya, Szolnok	517	10	35		Nagykátanya		
				Fehring, Graz	1109	10	50		Tapolca, Balatonfüred		
				Arad, Brassó	1503	10	50	gy. v.	Csorba, Kassa		
				Fiume, Napoly	29	11	05	sz. v.	Bicske		
				Kassa, Csorba	315a	11	20		Hatvan		
				Belgrad	1103	11	30	gy. v.	Tapolca, Balatonfüred		

A vonatok érkezése Budapest-Józsefvárosra. Délután.

317	5	55	sz. v.	Gödöllő
919	6	17		Kunszentmiklós-Tass

vonat-szám	óra	perc	vonat-nem	Délre		vonat-szám	óra	perc	vonat-nem	Délután	
				hová	hová						
148	12	05	sz. v.	Rákospalota-Ujpest	714	12	05	sz. v.	Szeged, Szolnok		
149	12	15		Érsekújvár, Ipolytölgy	4106	12	15		Esztergom		
150	12	25		Szeged, Szolnok	14029	12	25	gy. v.	Zsolna, Berlin		
151	12	35		Gödöllő	128	12	35	sz. v.	Nagyvárad		
152	12	45		Esztergom	114	12	45		Wien		
153	12	55		Rákospalota-Ujpest	180	12	55		Rákospalota-Ujpest		
154	1	05		Lajosmizse, Kecskemét	182	1	05		Dunakeszi-Alag		
155	1	15	gy. v.	Wien, Paris, Ostende	4114	1	15		Pilis-szabó		
156	1	25		London	504	1	25	gy. v.	(Szatmár-Németi, Kolozsvár, Brassó		
157	1	35		Nagyvárad, Arad	126	1	35	sz. v.	Párkány-Nána		
158	1	45		Brassó, Nagyszombat	184	1	45		Rákospalota-Ujpest		
159	1	55		Körösmező	4108	1	55		Esztergom		
160	2	05	sz. v.	Zsolna, Berlin	106	2	05	gy. v.	Wien, Paris		
161	2	15		Rákospalota-Ujpest	120	2	15	sz. v.	Galánta		
162	2	25		Esztergom	704	2	25	gy. v.	Bukarest, Bázias		
163	2	35		Dunakeszi-Alag	722	2	35	sz. v.	Cegléd		
164	2	45		Orsova, Bázias	6504	2	45		Lajosmizse, Kecskemét		
165	2	55		Temesvár, Karansebes	1644	2	55		Rákospalota-Ujpest		
166	3	05	sz. v.	Bázias	186	3	05		Rákospalota-Ujpest		
167	3	15		Nagyvárad, Arad	189	3	15		Nagyvárad		
168	3	25		Brassó, Nagyszombat	716	3	25		Szeged		
169	3	35		Körösmező	108	3	35	gy. v.	Wien		
170	3	45		Zsolna, Berlin	128	3	45	sz. v.	Szob		
171	3	55		Rákospalota-Ujpest	128	3	55	sz. v.	Szob		
172	4	05		Esztergom	724	4	05		Cegléd		
173	4	15		Rákospalota-Ujpest	168	4	15		Rákospalota-Ujpest		
174	4	25		Esztergom	1244	4	25		Nagyvárad		
175	4	35		Wien, Berlin	724	4	35		Cegléd		
176	4	45		Rákospalota-Ujpest	1244	4	45		Nagyvárad		
177	4	55		Nagyvárad	724	4	55		Cegléd		
178	5	05	sz. v.	Cegléd	4110	5	05		Esztergom		
179	5	15		Szeged	726	5	15		Szolnok		
180	5	25		Wien	1406						

Első magyar vill. erőre berend. hangszergyár.

Stowasser János

császári és kir. udvari szállító,

a kir. operaházi tagok, budapesti színházak, zenekadéncia, zenedek, az összes fővárosi iskolák utb. szállítója, a hangfokozó gerenda és a javított Rákóczi-tárogató feltalálója.

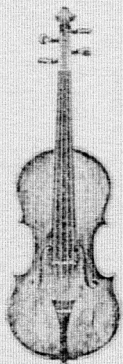
Budapest, II., Lánchid-u. 5. sz.

Gyár: II., Öntőház-utca 3. sz.

Magyarország legnagyobb vonós
és fuvós hangszergyára.

Az első minden-
nemű szór. gyára
ban készült hang-
szereit, igazságtan
harmadik és hang-
szereit, művészeket
hegedős, zongoristák
kellőmától.

Hangfokozó-
gerenda, mely által
látnak a hegedős-
gyedősök, belesz-
nek, mint sokkal
jobb, erősebb har-
moniumok (12000 si-
vel). 283-11

Tárogatók 70
koronától.

Harmoniumok
90 koronától.

Pedál harmo-
niumok legolcsóbbi
gyári ártan.

Tanérőknek
kedvezmény!

Javítások a leg-
művészebb kivitel-
ben. — Árjegyzék
kivánatra ingyen és
bérmentve.

Alapítási év: 1880.

Alapítási év: 1880.

Felül nem mulható és legolcsóbb tintája a világnak!

Általános Gallus-tintapor.

Rögtön elkészíthető a legkitűnőbb minőségű
bogarfekeke vagy színes író- és másoló-tinta.

KÜLÖNLEGESSÉG: iskolatinta.

1 kilogramostól 5-ig terjedő bödönök-
ben, ára kg-ént 4 korona. — 1 kg. 20—25
liter kitűnő tintát ad. 1 liter kész tinta
előállításának költsége 16—20 fillér.

Mindenemű felvilágosítással szolgáló
jegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.
A megrendelések lebonyolítása az üzlet-
menet egyszerűsítése végett utánvétellel
történik. Magyar levelezés.

Köppl-féle tinta-preparátumok gyára
W. LAMPEL, BÖHM.-LEIPA.

370 7—10

Vetítőgépet az iskolának!

A Hollós-féle vetítő taneszközök műinté-
zete kibocsátotta II. számú diaposzitiv jegy-
zékét az iskolának készülő képeiről.

A sorozatokhoz paedagogusok írják a
„Szövegkönyveket». A vállalat paedagógiai
tanácsadója Moussong Géza, fővárosi igazgató.

A körültekintő, szakszerű összeállítás dacára
a Hollós-féle műintézet képei a legolcsóbbak,
s mégis minden sorozathoz díjtalanul csatol-
ják a megfelelő szövegkönyvet.

Az iskolai oktatás élénkítésére és értékének
emelésére igen fontosak a vetített képek. Ol-
csóságánál fogva minden iskola beszerezheti.
Kezelése egyszerű.

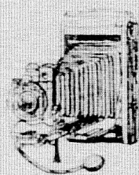
A vetítőgép ára 80—100 korona. A dia-
pozitivok darabja 1 korona.

Tessék jegyzéket kérni a HOLLÓS-
féle műintézettől, Budapest, VII.,
Lövölde-tér 7. szám

Fényképkészülékek,

valódi párisi színházi látások
és a világhírű Hensoldt-iele
prizmás távesőveket csekély

:: havi törlesztésre szállítja ::

NOWOTNÝ J. Budapest, VI. k.,
Nagymező-u. 21.

Kérjen „F“ jelű árjegyzéket.

Nagy raktár fényképezési cikkekben.

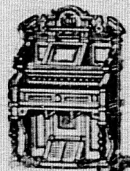
41 III.

Orgona-harmoniumokat

mindkét rendszer szerint legolcsóbban szállít

PAJKR REZSŐ és TSA

Budapest, X., Delej-utca 25/B (Tisztviselőtelep).

Pedálos harmoniumok mindkét rendszer
szerint és minden nagyságban pontos or-
gona-méretű templomok, szemináriumok
részére és mint gyakorló orgonák.

Bérmentes szállítás az utolsó
:: vasuti állomásig. ::

Tanérőknek s jelkészeknek különös szá-
zalékengedmény. Árjegyzék ingyen és
bérmentve. Részletfizetés engedélyezve.

93